

Första läsningen: **Jes 55:6-9** (*Mina planer är inte era planer*)

Det finns särskilda *stunder av nåd* (v. 6), då Gud känns nära – som i det ögonblick vi tar emot förlåtelsen i botens sakrament. Gud gläds åt att vi bekänner våra synder men skulle glädjas ännu mer om vi verkligen försökte *gottgöra* dem, d.v.s. reparera vad som blev fel och *gör bot* efter bikten. Vi rusar ut, förlåtna och nöjda, men den väg Gud vill gå vidare med oss missar vi, hans *helgonambitioner* för oss ligger himmelshögt över våra. Det är inte så att vi inte *förstår* vad Gud vill, men vi dras ständigt ner i självsökeriet. Denna läsning står som inramning till evangelieläsningen (nedan), där **Guds vägar** visas i ett exempel – och vår svårighet att acceptera dem.

Andra läsningen: **Fil 1:20c-24, 27a** (*För mig är livet Kristus*)

Paulus vet att en belöning för hans arbete väntar i himlen, den kan bli större eller mindre (extra "vinst" i v. 22). Men man ska inte känna sig för säker på frälsningen (Fil 3:10-14), vi är inte i himlen förrän vi är där. V. 23 lär oss att det finns ett omedelbart möte med Jesus efter döden (jfr *Katolska kyrkans katekes*, nr 1021).

Evangelium: **Matt 20:1-16** (*Ser du med onda ögon på att jag är god?*)

Missunnsamhet, rivalitet och girighet är viktiga teman i Matteus evangelium (den här liknelsen finns bara hos honom, liksom Matt 13:24-30, 36-52; 18:23-35; 21:28-32). Här överskuggas dock all avundsjuka av **arbetsgivarens (Guds) strålande generositet**. Godhet provocerar: att förmannen ska börja med att betala ut lön till de sist anställda (v.8) betyder att de första får lov att vänta, det är uppenbart att de hålls tillbaka för att de ska lära sig något. Vissa av dem har jobbat hårt sedan första timmen (kl. 6 på morgonen) och är trötta. Främst i kön står de som började kl. 17 (elfte timmen). De ser häpnad på varandra: "Titta! Vi får en hel dagslön!"

Gemensamt för alla männen är att de stod till disposition för arbetsmarknaden hela dagen (v. 6) och att de ville komma hem på kvällen med en dagslön som kunde försörja familjen. Det kan de alla nu, tack vare arbetsgivaren. Han tänkte på att alla *ville* jobba och satte lönen utifrån vad de *behövde*. Detta sätt att beräkna lön är främmande för dagens svenska samhälle, men mycket kristet: varje lön borde ta hänsyn **den enskildes och de anhörigas behov** (jfr *Katolska kyrkans katekes*, nr 2434).

Liknelsen är också en bild av domedagen: den "födde" katoliken som tjänat Gud hela sitt liv ligger inte automatiskt bättre till än konvertiten som lät sig döpas i hög ålder. Men liknelsen betyder inte att "alla får exakt samma lön i himlen" – det finns skillnader (jfr Matt 16:27; 1 Kor 3:8). Så är det också här. De sist anlända fick faktiskt mest: en denar *plus* nåden att belönas mer än man förtjänat *plus* glädjen över detta. Liknelsen ger oss hopp: *vi* kan gå in i himlen, festklädda och sida vid sida med *de största helgonen*, inte för att vi matchar dem utan för att **Gud vill glädja oss!**

MÅNDAGEN 21 september

DEN HELIGE EVANGELISTEN OCH APOSTELN MATTEUS, fest

Det första man ser när man öppnar Nya testamentet är den helige MATTEUS evangelium. Där visas Jesus som en modig lärare, radikal och i djupa konflikter – kanske var Matteus själv likadan. *Änglar, drömmar, barn och pengar* är några av hans favoritdetaljer. Matteus flätar in sig själv i dagens läsning ur evangeliet, Matt 9: 9-13 (och kanske också, fast indirekt, i 13:52) – åtminstone är det den vanliga tolkningen. På de parallella ställena hos Markus (Mark 2:13f) och Lukas (Luk 5:27f) heter denne tullindrivare *Levi* – därför kallar vi ofta denne apostel för Matteus Levi (det var vanligt i antiken att judarna hade dubbla namn, så t.ex. Saulus/Paulus). Matteus var alltså en av romarnas hatade *inkassomän* som pressade folk på pengar. Men Jesus kallade honom, och han ändrade sitt liv, ja, blev apostel (10:3). Den omvända syndaren ger oss i sitt evangelium mycket av Jesu lära, en ”handbok”, ja en *stridsskrift* (se kap. 23) som försvarar tron på Jesus Messias. Matteus proklamerar Gudsriket som profeterna längtat efter, förverkligat i *kyrkan*. Detta rike har en kung (Kristus), en lag (Bergspredikan i kap. 5-7) och ett nytt förbund med tillhörande överstepräst och kult (Kristus och eukaristin). Varje döpt människa tillhör riket, här och i himlen, och det ska spridas ut över jorden (28:18-20).

Den första läsningen i dag (ur Efesierbrevet) handlar om den *enhet* som ska finnas i Kristi kyrka. Enheten kräver att vi inte diskriminerar någon! Så varnar Matteus i sitt 18:e kapitel mot *maktänkande* samt *hänsynslös behandling av barn*, och han visar hur syndare ska tillrättavisas förnuftigt, tålmodigt och utan vrede.

Biskopen Ireneus av Lyon skrev omkring år 180 e. Kr.: *Matteus författade ett evangelium bland hebreerna på deras språk samtidigt som Petrus och Paulus förkunnade evangeliet i Rom och grundade församlingen där*. Flera decennier tidigare – ca år 125 – intygade biskopen Papias i Egypten att *Matteus sammanställde Jesu ord och gärningar på hebreiska. Var och en tolkade dem efter sin förmåga*. Citaten har vi från kyrkohistorikern Eusebios omkring år 325 (se hans *Kyrkohistoria*, översatt till svenska på Artos förlag 1999). Matteus text har rötter i **den urkristna judiska miljön**.

Fira Matteus festdag i dag genom att läsa i hans bok!

TISDAGEN I 25 VECKAN ”UNDER ÅRET”

Första läsningen: **Ords 21:1-6, 10-13** (*Några ordspråk*)

Gud är med i allt vi gör, och hans Ande genomskådar alla våra motiv. Flit, ärlighet och social generositet är *äkta vishet*. V. 13: vägrar du höra de fattigas rop ska Gud inte heller höra din bön (Luk 16:19-31).

Evangelium: **Luk 8:19-21** (*Min mor och mina bröder är alla som handlar efter Guds ord*)

Jungfru Maria var för Lukas förebilden, prototypen för en som lyssnar till Guds ord, bevarar det i sitt hjärta och tveklöst handlar efter det (v. 21; jfr Luk 1:26-38; 2:19; 2:51; 1:39). Men Jesu släkt stod inte bakom honom: *Inte heller hans bröder trodde på honom* (Joh 7:5, även det en kontrast till Maria: Joh 2:1 f). Det är fräckt, ja, pinsamt att de stör Jesus mitt i hans undervisning. De drar väl Maria med sig för ”då måste Jesus komma ut och höra på oss”. Man kan som jämförelse föreställa sig att en biskop står och predikar i kyrkan. Då anländer släkten och vill träffa honom utanför, genast! Det är samma sak som att säga att han är galen och ska tas omhand (jfr Mark 3:21). Men senare kom Jesu ”bröder” (släkten i vidare bemärkelse) till tro. Ja kyrkan i Jerusalem leddes av dem under minst två generationer (först *Jakob den yngre*, och sedan *Symeon, Kleopas son*, Luk 24:18; Joh 19:25; Eusebios: *Kyrkohistoria*, III:11; IV:5, Artos). Det är fullt möjligt att Jesu ord i dagens läsning varnar för risken av en framtida familjedynasti av Jesus-släktingar. Lukas, den resande reportern från de grekiska kristnas värld såg kanske denna fara med egna ögon. **Hela kyrkan är en verklig familj** av bröder och systrar. Den är *mer* familj för oss än vår biologiska familj, ifall denna drar bort oss från Gud. Då får vi avvisa den.

Lär mig att göra din vilja, ty du är min Gud. (Ps 143:10)

ONSDAGEN I 25 VECKAN ”UNDER ÅRET”

Första läsningen: **Ords 30:5-9** (*Ge mig inte fattigdom, ej heller rikedom, men låt mig få det bröd mig tillkommer*)

Har vi mat och kläder skall vi vara nöjda, säger Paulus (1 Tim 6:8). Aposteln Jakob påminner oss om att många, även i kyrkan, saknar det nödvändigaste (Jak 2:15). Den vise kung Salomo, som traditionellt har setts som författaren till den här boken, var omåttligt rik (1 Kung 10:14 f). Den första farhågan i v. 9 blev sann i hans fall: i sin lyx glömde han Herrens bud (1 Kung kap. 11). Vishet blir alltid dårskap där *överdrifter* slår rot!

Evangelium: **Luk 9:1-6** (*Jesus sände ut dem för att förkunna Guds rike och bota sjuka*)

Detta handlar inte om en valkamp så att Jesus kommer till makten. Jesus HAR makten. **Guds efterlängtade kungarike är här nu**, och det ska basuneras ut i varje avkrok av Galileen. Jesu makt är *andlig*, men *mer verklig* än politisk makt: Jesus kunde kuva sjukdomar och demoner och även delegera denna myndighet till apostlarna (v. 1). Nu blir

de utvalda tolv verkligen *apostlar* (= ombud med fullmakt). Resereglerna i v. 3-6 ska förmodligen förstås så här: *Ta inte med bagage, man kommer att välkomna och förse er. Spill inte tid på att leta upp de mest inflytelserika byborna att övernatta hos utan stanna på det första stället ni hittar. Vill man inte lyssna i byn, så bara dra. Men visa dem först att de missar Guds rike* (judar brukade skaka av sig damm från fötterna när de lämnade *hedniska* områden!).

Kyrkan fick modifiera dessa regler. Det gjorde redan Jesus (Luk 22:35-38). Kristen mission kan inte räkna med goodwill överallt, man får ha med sig pengar, ja ibland svärd som försvar mot rövare. Men arbetet är likadant i alla tider: 1) förkunna, 2) bota sjuka, och 3) lösa från ondskans makt. Självvård, sjukvård och undervisning hänger ihop. I Afrika och Mellanöstern ser man vid varje katolsk kyrka ofta både vård och skola. Så var det även t.ex. i Danmark, dit kyrkan återvände i början av 1900-talet.

Jag skickar er som får in bland vargar. Var därför kloka... (Matt 10:16).

TORSDAGEN I 25 VECKAN "UNDER ÅRET"

Första läsningen: **Pred 1:2-11** (*Inget nytt sker under solen*)

Denna vishetsbok är lätt att misstolka. Predikaren vill visa att mänsklig strävan är full av illusioner, "tomhet" (ordagrant: *vindfläkt*, intighet, förgänglighet, absurditet). Han beundrar Guds skapelse: jorden, solen, vinden, floderna (v. 4-7). De *består* men människan *förgår*. Det gör ont att veta. Varje ny generation ser sig själva som utvecklingens spjutspets (v. 10) men den är redan en vissnande blomma. Vi är här ganska nära Jesu kritik av arbetsnarkomani (Matt 6:25-34; Joh 6:27).

Evangelium: **Luk 9:7-9** (*Vem är han som jag hör allt detta om?*)

Drygt tre decennier tidigare *darrade* Herodes den store, *och hela Jerusalem med honom*, inför Jesu födelse (jfr Matt 2:3). Nu darrar kungens son, Herodes Antipas, som bara är tetrark, en romersk småfurste. Hans agenter är väl informerade om folkopinionen (v. 7). Där kokar vreden över mordet på *Johannes döparen*: enligt den judiske historieskrivaren Flavius Josefus (*Ant.* 18:116-119) ansåg många att Herodes nederlag i ett krig mot grannfolket (nabateerna) år 36 var ett straff för denna ogärning några år tidigare. Tanken att Döparen kunde hämnas genom att bli levande igen föreföll rimlig. Matteus och Markus vet att fursten faktiskt trodde att Jesus var den återuppståndne Johannes (Matt 14:2; Mark 6:16). De två evangelisterna ger oss makabra detaljer om födelsedagsavrättningen (Matt 14:3-12; Mark 6:17-29). Herodes *försökte få träffa* Jesus (v. 9). Därmed menas *mörda* (se Luk 13:31). När de två slutligen möts är Jesu rörelse sprängd. Mästaren står i bojor framför sin furste. Då är rädslan borta: Herodes gör narr av den försvarslöse gudsmannen, sveper en lyxmantel kring fången och slänger ut honom (Luk 23:11) till hänskrattande romerska soldater.

Rädda mig, Herre, från onda människor. (Ps 140:2)

FREDAGEN I 25 VECKAN "UNDER ÅRET"

Första läsningen: **Pred 3:1-11** (*Varje företag under himlen har sin stund*)

"Det får ta sin tid" säger man tröstande till någon som stressar upp sig, "vi tar det sen". Men Predikaren menar nog motsatsen: eftersom livet är förgängligt (läsningen igår) gäller det att inte missa rätt tid för rätt handlande. Det handlar om sinnesnärvaro: NU är tid att plantera: plantera alltså. NU är tid att skörda: skörda alltså. *Mindfulness* är inte en buddhistisk uppfinning. Predikaren lär oss den.

Evangelium: **Luk 9:18-22** (*Du är Guds Messias. Människosonen måste lida mycket*)

Lukas betonar att Jesus vid detta tillfälle drog sig undan *för att be* (v. 18). Hans evangelium är en *böneskola*, full av liknelser och förklaringar och även böner i Jesu egen mun. De tre hymnerna i **Kyrkans dagliga bön** är från hans bok: *Sakarias lovsång* (Luk 1:68-79, i morgonbönen laudes), *Marias lovsång* (Luk 1:46-55, i kvällsbönen vesper) och *Simeons lovsång* (Luk 2:29-32, i bönen inför natten completorium). Petrus svar på Jesu fråga i v. 20 låter som i Joh 6:69, men annars är allt här en parallell till Matt 16:13-23 och Mark 8:27-33. Matteus och Markus kan tillägga att Petrus tog Jesus åt sidan och försökte få honom att sluta prata om att han skulle lida. Lukas nämner inte denna för Petrus pinsamma incident. I Markus version bildar Petrus bekännelse mittpunkten i hela evangeliet. Hos Matteus får vi den högtidliga installationen av "ståthållaren" i kyrkan, Petrus (Matt 16:18-19), alltså påveämbetet. Men här hos Lukas ges berättelsen närmast i förbifarten. Vi noterar att lärjungarna har samma bild av folkopinionen som Herodes agenter (läsningen i går) och att Jesus förkunnar sitt lidande och sin död. Ingen kommenterar det (ännu).

Förslag till fredagsoffer: Ta itu med det ansvar jag ofta undviker och be Gud om TRO!

LÖRDAGEN I 25 VECKAN "UNDER ÅRET"

Första läsningen: **Pred 11:9 – 12:8** (*Tänk på din Skapare i din ungdom*)

Predikaren är inte pessimist utan realist. Ungdomens glädje är välsignad av Gud – men den unga människan ska alltid hålla Guds dom och sin grav för ögonen! V. 2-5 är poetiska bilder av åldrandets besvär: livets vinter kommer, armar och ben blir svaga, man ser dåligt, vågar inte gå ut, blir som ett mandelträd (v. 5: vita blommor = vitt hår), livslusten avtar. V. 7-8 är dödsbilder: Adam blir till stoft, som Gud vill (1 Mos 3:19).

Evangelium: **Luk 9:43b-45** (*Människosonen skall överlämnas i människors händer*)

Häpnadsväckande framgångar – så beskrevs nog den galileiske undergöraren och predikanten bland folk. Lärjungarna måste ha berusats av medvinden och tagit den som ett säkert tecken på att *nu blir det seger för Guds kungarike – en fråga om dagar innan världen förvandlas till paradiset*. Jesus korrigerar tvärt denna förväntan. Han ber – ovanligt tydligt – om uppmärksamhet: *Lyssna noga på vad jag nu säger till er* (v. 44). I v. 45 visar Lukas med stor tydlighet att lärjungarna blev rädda och inte fattade vad Jesus menade.

”Ska *Människosonen* från himlen dödas? Vansinne! Skulle denna gestalt, som ska få *makt, ära och herravälde av Gud* (Dan 7:13-14), vara svagare än andra människor?” Jesu ord om sitt lidande verkade stå i skriande kontrast till alla hans mäktiga under. Men lärjungarna glömde inte de märkliga orden som störde dem. Vid uppståndelsen avslöjades meningen (Luk 24:6-8). Uppståndelsen är poängen. Den firar vi – än en gång – i morgon, liksom varje söndag.

Min andel är Herren, jag lovar att lyda dina ord. (Ps 119:57)
